

Rozhýbaný kraj

Apríl / 2022

 KOŠICKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

„Zahraničné“ výlety v Košickom kraji

Konečne nadišiel čas na jarné potulky. Vyberte sa zregenerovať do prírody, spoznajte históriu alebo objavte nepoznané.

Tradičná Veľká noc

Nadýchnuť sa a ísť ďalej

Už druhý mesiac sme dobrým susedom. Takým, ktorý podopiera slabších – už do konca života poznačených vojnou. Východniari, ďakujem, že neustále ukazujete svoje veľké srdcia a pomáhate. Každý deň sa spoločne učíme prijímať ľudí z Ukrajiny medzi seba – v školách aj v zamestnaní. Za všetky príbehy hovorí ten, ktorý prežíva talentovaná klaviristka Maša Jagol'nik. Na župnom konzervatóriu dostala šancu na nový začiatok – hoci Rusi zbombardovali jej rodné mesto, jej sny zostali neohrozené.

Ďakujem, že sa neprestávate pýtať, ako môžete pomôcť aj vy. Na župe sme pre vás zriadili web ukrajinak.sk, kde sa môžete registrovať. Chcete sa stať dobrovoľníkom, ponúknuť na ubytovanie vojnových utečencov svoju súkromnú izbu či nehnuteľnosť, prípadne máte k dispozícii auto a radi by ste pomohli s prevozom? Každá pomoc je vítaná!

Nezabúdajme na to, že aj keď sme v kríze, stále nás má čo potešiť.

Rastislav Trnka

predseda KSK
predseda@vucke.sk

Nezabúdajme na to, že aj keď sme v kríze, stále nás má čo potešiť. Nech sú pre nás symbolom nádeje nadchádzajúce sviatky. Veľká noc od pradávna oddeľuje zimu od jari, tmu od svetla. A čo by to boli za sviatky bez vody... Špeciálne tento rok sa spoja s vodou z geotermálneho prameňa, ktorý sme objavili v Čižaticiach. Čakáme, čo povedia odborníci, no už teraz je jasné, že východniarom poslúži lepšie ako sme si mysleli. Chystáme aj ďalšie opravy ciest a mnoho nových projektov. Je čas sa nadýchnuť a ísť ďalej.

Obsah

Rozhovor s Mašou Jagol'nik

Maša je jedna z desiatok stredoškóľakov, ktorí po vypuknutí vojny na Ukrajine začali študovať na krajskej strednej škole. Len 16-ročná Ukrajinka opustila svoje rodné mesto Dnipro kvôli bombardovaniu. Dnes žije v Košiciach so svojou starou mamou. Mladé dievča sa rozhodlo nevzdať svojej budúcnosti a venovať sa tomu, čo zbožňuje – hre na klavír. Dostala možnosť študovať na župnom Konzervatóriu Jozefa Adamoviča, Exnárova 8, Košice.

str. 3-4

Historická rekonštrukcia

Cestári sa po dlhej zime pustili do opravy mosta cez rieku Ondava pri obci Sirník. Ide o najväčšiu rekonštrukciu mosta v histórii župy. Ťažká technika odstráni zo Sirníka približne 900 ton sutín a vybuduje bezpečnú nosnú konštrukciu.

str. 6

Geotermálna voda v kraji

Župe sa za dva mesiace podarilo dostať do hĺbky viac ako 2700 metrov, pričom geotermálna voda dosahuje teplotu 123,6 stupňov Celzia. Práve taká voda nám otvára možnosti, ako využiť geotermálne bohatstvo.

str. 11

Rozhovor

s Mašou Jagol'nik

“**Veľmi mi chýbajú moji rodičia a kamaráti. Je však dosť možné, že sa tak skoro neuvidíme, a to ma veľmi trápi.**

Začiatkom marca cez ukrajinsko-slovenské hranice Vyšné Nemecké prešla 16-ročná Maša Jagol'nik so svojou starou mamou. Pred niekoľkými týždňami si ani nepomyslela, že bude utekať pred hrozbami vojny. Maša sa však rozhodla nevzdať svojej budúcnosti a venovať sa tomu, čo zbožňuje – hre na klavír. Dnes študuje na Konzervatóriu Jozefa Adamoviča na Exnárovej 8 v Košiciach, ktoré je v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja.

Aká bola vaša cesta na Slovensko?

Hneď ako začala vojna, sme rozmýšľali nad odchodom. Na Slovensku sme mali oporu, prijali sme triezve rozhodnutie a so starou mamou odišli. Dnipro, odkiaľ pochádzam, v tom čase nebolo obsadené ruskými vojakmi. Kyjev či Charkov v tom čase však už boli bombardované. Týždeň potom, čo sme odišli, moje mesto obsadili ruské vojská a vojna začala aj tam.

Kedy ste prišli na Slovensko a plánujete v našej krajine aj ostať, alebo vaše kroky pôjdu za hranice?

Na Slovensko som prišla so svojou starkou 4. marca. Moja mama a otec ostali na Ukrajine, pretože tam žije ešte moja prababka a nechceli ju nechať samú. Potrebuje starostlivosť. Zároveň sa bojíme o svoj majetok a chceme ho chrániť a strážiť si ho. Ľudia sú totiž rôzni. V Košiciach máme rodinu, žije tu moja teta, a preto sme chceli ísť práve tu. Zároveň som dostala možnosť v Košiciach študovať na konzervatóriu. Veľmi rada by som sa chcela vrátiť domov na Ukrajinu. V súčasnosti, a najmä z pragmatických dôvodov, sme sa však rozhodli zostať na Slovensku. Uvidíme však, čo nám prinesie budúcnosť. Veľmi mi chýbajú moji rodičia aj kamaráti.

Ste v kontakte s rodičmi?

Áno, samozrejme. Je však dosť možné, že sa tak skoro neuvidíme, a to ma veľmi trápi. Posledné dni naše mesto trikrát bombardovali a moji rodičia sa museli ukryť v podzemných krytoch. Museli vstávať o 4. hodine ráno a utekať. Som rada, že mi hovoria, čo sa tam deje.

Rozprávali ste sa v škole o tom, že Ukrajina môže byť napadnutá ruskými vojskami?

Áno, v škole sme o vojne hovorili, a to najmä s učiteľom histórie. Hovoril, že sa môže začať 16. februára, no nestalo sa tak, ale prišlo to o týždeň neskôr. Rozprávali sme o tom, čo budeme robiť, ak nastane takáto situácia, kto ostane doma a kto pôjde do zahraničia.

Kedy ste si uvedomili, že vojna je naozaj tu a vy opúšťate svoj domov?

Asi v čase, keď som s babkou nastúpila do vlaku. Vtedy mi naozaj došlo, že odchádzam. Celé to na mňa doľahlo.

Evakuačné vlaky, ktoré smerovali k hraniciam, boli tak preplnené, že dvere zlomili malému dieťaťu ruku. Veľmi som sa vtedy rozplakala. Mali sme cestovať približne 19 hodín, ale cesta sa predĺžila na 24. Vlakom sme pricestovali do Lvova, kde sme prespali. Pomohli nám dobrovoľníci. Na druhý deň sme autobusom pricestovali na hranice Vyšné Nemecké a odtiaľ sme prišli do Košíc. Som rada, že som na Slovensku a okolo mňa sú samí dobrí ľudia, vždy ochotní pomôcť. Veľmi im za to ďakujem.

“**Mojou najväčšou inšpiráciou bol dedko. Práve on ma ako malé dievča priviedol ku klavíru. Rozhodla som sa, že hudbu a klavír chcem mať v živote.**

Prečo ste sa rozhodli študovať hru na klavír na Konzervatóriu Jozefa Adamoviča? A ako ste sa vôbec dostali k hudbe?

Mojou najväčšou inšpiráciou bol dedko. Práve on ma ako malé dievča priviedol ku klavíru. Rozhodla som sa, že hudbu a klavír chcem mať v živote. Časom som si našla aj vzory vo veľikánoch ako Sergej Vasilievič Rachmaninov a Frederyk Chopin. Na klavír som začala chodiť ako sedemročná. Už vtedy som vedela, že sa týmto smerom chcem raz uberať, ale takisto ma baví futbal a rada kreslím. Keď sme prišli na Slovensko, práve preto som sa vybrala na Konzervatórium Jozefa Adamoviča v Košiciach.

Navštevovali ste aj na Ukrajine konzervatórium?

V našej krajine máme trochu iný školský systém, a teda aj keď mám 16 rokov, nebola som na typickej strednej škole, ako to je na Slovensku. Bola som žiačkou desiateho ročníka. Som rada, že mám možnosť študovať tu na konzervatóriu, ak by som ostala na Ukrajine a nebola by vojna, bola by to jedna z možností. Ťahá ma to však aj k dizajnu či maľovaniu.

Benefičný koncert pre Ukrajinu

Koncert na Amfiteátri na Zemplínskej šírave bude v súčasnosti najvýchodnejším v Európe.

Foto: Rudolf Sivý

Košický samosprávny kraj vyjadri podporu a solidaritu obyvateľom z Ukrajiny aj prostredníctvom benefičného koncertu. Konať sa bude po veľkonočných sviatkoch, 24. apríla na Amfiteátri na Zemplínskej šírave. Pôjde o benefičný koncert, ktorý sa bude konať najbližšie k hraniciam s Ukrajinou – bude v súčasnosti najvýchodnejší v Európe. Headlinerom kultúrneho programu bude David Koller z českej kapely Lucie, ktorý sa aktívne zapája do pomoci ľuďom z vojnou zasiahnutej krajiny. Chýbať

však nebudú ani iné zvučné mená zo slovenskej hudobnej scény ako kapela Desmod a Robo Šimko, muzikant Ľubo Virág, či kapely Hurikán a Flegment. Folklorný program pripraví pre návštevníkov folklórny súbor Jurošík. Vstup na koncert bude bezplatný, dobrovoľným príspevkom však môže verejnosť prispieť na transparentný účet Nadácie Košického samosprávneho kraja. Celý výťažok poputuje na pomoc obyvateľom z Ukrajiny, ktorých zasiahol vojnový konflikt.

Benefičný koncert pre Ukrajinu

Kedy?
24. apríl 2022, od 14:00 hod.

Kde?
Amfiteáter Zemplínska šírava

Príspevok v dobrovoľnej výške poputuje na pomoc obyvateľom z Ukrajiny.

Transparentný účet Nadácie Košického samosprávneho kraja:

SK72 0900 0000 0051 8801 1600

Ďakujeme!
www.ukrajinak.sk

Most cez rieku Ondava pri obci Sirník

Lepšia cesta do Slovenského krasu

Stavebné stroje sa po zime zahryzli i do cesty medzi obcami Háj a Hačava, kraj začal s opravou 3,2 kilometrového úseku v okrese Košice-okolie. Ide o úsek, ktorý si v posledných rokoch vyslúžil pomenovanie ako „najviac kritizovaný“, a to najmä pre jeho päťdesiat odtieňov šedej. Kraj namiesto lokálnej výmeny asfaltu pristúpil ku komplexnej rekonštrukcii, ktorá zahŕňa aj opravu častí podložia, rekonštrukciu siedmich priepustov ako aj opravu dvoch oporných múrov. Na úsekoch, kde to bude možné, bude cesta rozšírená, doplnené budú zvodidlá a úpravou prejdú aj krajnice cesty. Aj tu musia vodiči rátať s dopravnými obmedzeniami, počas prác bude premávka presmerovaná do jedného jazdného pruhu a riadiť ju bude svetelná signalizácia. Práce potrvajú do konca júla, stáť budú viac ako 1 milión eur. Výsledkom bude lepší komfort, vyššia bezpečnosť a zvýšenie atraktivity Slovenského krasu.

Stavba roka 2022

Začala sa najväčšia rekonštrukcia mosta v histórii župy

Košický samosprávny kraj začal po zime s najväčšou rekonštrukciou mosta vo svojej histórii – cestári sa pustili do opravy mosta cez rieku Ondava pri obci Sirník. Ide o jeden z najdlhších mostov v kraji, má takmer 200 metrov. Už v minulom roku bolo odstránených prvých 11 najviac poškodených nosníkov, ktoré nahradilo dočasné premostenie. Vďaka tomu bol most počas zimy prejazdný pre vodičov. Aktuálne je most v havarijnom stave, zbúrané musia byť aj zvyšné nosníky tvoriace nosnú konštrukciu. Ťažká technika odstráni zo Sirníka približne 900 ton sutín. Po demolačných prácach bude nasledovať zosilnenie komorovej časti mosta, zhotovenie nových opôr aj železobetónových nosníkov a ich osadenie, vybudovanie novej izolácie,

ríms, sanácia povrchov existujúcich častí mosta aj zhotovenie vozovky, osadenie obrubníkov či bezpečnostných zariadení. Rekonštrukcia tohto mosta je vzhľadom na jeho dĺžku technicky aj finančne najnáročnejšou stavbou, akú kraj v tomto roku realizuje. Z rozpočtu kraja si vyžiada viac ako 4,1 milióna eur. Správa ciest KSK ako jednu z podmienok súťaže na zhotoviteľa zahrnula nielen cenu, ale aj rýchlosť realizácie tak, aby dopravné obmedzenia v trebišovskom okrese boli čo najkratšie. Aj vďaka tomu by mala byť rekonštrukcia ukončená ešte v tomto roku, konkrétne trvať by mala zhruba 7 mesiacov. Most ostáva počas rekonštrukcie uzavretý, vodiči využívajú obchádzkové trasy cez Oborín a Trhovište, resp. cesty II. a III. triedy.

Od pomoci Ukrajině vás dělí jen pár klikov

Kliknite na ukrajinsk.sk a prihláste sa do župného rezervačného systému, ak chcete pomôcť s prevozom alebo ubytovaním vojnových utečencov či ako dobrovoľníci v infopointoch.

Vďaka Rezervačnému systému Košického samosprávneho kraja je už pomoc vojnovým utečencom rýchlejšia a jednoduchšia. Od polovice marca prostredníctvom neho dobrovoľníci po celom kraji ubytovávajú ľudí z Ukrajiny v župných zariadeniach núdzového bývania. Po novom do rezervačného systému pribudlo i ubytovanie v súkromí, ktorí ponúkli východniari s dobrým srdcom. Ak máte voľnú izbu alebo aj celú nehnuteľnosť a ste ochotní prichýliť vojnových utečencov z Ukrajiny, prihláste sa na stránke ukrajinsk.sk. „Nový rezervačný systém neuveriteľne uľahčil prácu všetkých dobrovoľníkov. Predtým nám trvalo

vybaviť jednu ukrajinskú rodinu minimálne 15 minút, kým dobrovoľník obtelefonoval ubytovacie zariadenia, no teraz je to vlastne iba jeden klik. Na každej rodine vieme takto ušetriť približne 14 minút, tento čas môžeme venovať ďalším ľuďom, ktorí potrebujú našu pomoc,“ povedala predsedníčka Dobrovoľníckeho centra Košického kraja Miroslava Langerová. Dobrovoľníci nájdu záujemcom také ubytovanie, ktoré vyhovuje ich špecifikám. Napríklad, ak ide o rodinu, ktorá potrebuje bývať blízko zdravotníckeho zariadenia, prípadne bezbariérový prístup alebo má so sebou domáceho miláčika. Na webe

ukrajinsk.sk sa tiež môžu registrovať všetci dobrovoľníci, ochotní pomáhať v infopointoch na staniciach alebo v zariadeniach núdzového bývania. Prihlásiť sa môžete aj v prípade, že máte auto, čas a chcete pomôcť bezpečne a bezplatne prepraviť utečencov pred vojnovým konfliktom. Pri väčších utečeneckých vlnách je potrebný prevoz najmä z hraníc či staníc do zariadení núdzového bývania. Náš centrálny dispečing overí dôveryhodnosť a spôsobilosť vodičov aj vozidiel. Na webe ukrajinsk.sk pribudla najnovšie aj ponuka voľných pracovných miest v ukrajínčine.

Čaro Veľkej noci

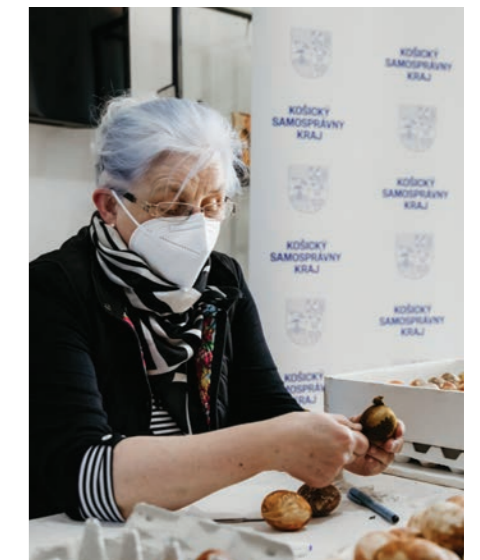
Aj Veľká noc patrí k sviatkom, ktoré by mali byť viac sviatkami ducha ako brucha, i keď po čase pôstu maškrtníkov láka prestretý stôl.

Netreba pripomínať, že Veľká noc patrí k najväčším kresťanským sviatkom. Kristus premôže smrť, aby vykúpil svet. Ide o pohyblivý sviatok, ktorý tiež symbolizuje, že zima je už nadobro preč a príroda nám ponúka viac slnka aj zelene. Veľkonočná nedeľa pripadá vždy na prvú nedeľu po prvom splne po jarnej rovnodennosti. My, východniari, si predovšetkým ceníme tradície. Aj vďaka nim má Veľká noc svoje čaro. V každom regióne to vyzerá inak. Tak, ako kedysi, ľudia začínajú so zvykmi na Zelený štvrtok. Aj dnes sa ešte v niektorých obciach chodievajú dievčatá pred východom slnka umývať do potoka. Zázračná voda im má počarovať, aby sa im napríklad nerobili pehy. Kostolné zvony sa tento deň rozozvučia

naposledy. Prísny pôst Veľkého piatku symbolizoval pokánie. Na Gemeri sa tradovalo, že na miestach, kde je zakopaný poklad, sa ukáže modrý plamienok. Bolo treba prikryť ho pančuchou a nevrátiť sa k nemu prechodom ponad vodu. V Bielu sobotu gazdinky pripravovali pasku, varili šunku aj vajčká. Uhlíky z ohňa spred kostola zakopávali kvôli lepšej úrode. Veľkonočná nedeľa priniesla zábavu a zaslúžené hody, tie pokračovali až do pondelka. V tento deň mládenčí navštívili dievčatá. Voda z potoka či zo studne, ktorou ich obliali, im mala zaručiť zdravie aj krásu. V Košickom kraji sa vždy oblievalo, nešibalo. Dievčatá im za to darovali maľované vajčká.

Maľovanie kraslíc

Zvyky boli odlišné, no zdobenie vajčiek sa tradovalo v celom kraji. Na Zemplíne sa využívala technika madeiry a aj tu sa kraslice dozdobovali voskom. Batikovanie a vyškrabovanie prevládali najmä na Gemeri. Často sa farbili na červeno, keďže išlo o ochrannú farbu. Tradičným v našom kraji bolo i reliéfne zdobenie voskom, ten učaroval Abovu. Leptanie je zriedkavá technika, ktorou je známy Spiš. Vajčko sa zafarbilo a pomocou husacieho brka, ktoré sa namočilo napr. do octu, sa na kraslici tvorili vzory.

Veľká noc sa ani tento rok nezaobíde bez tradičnej súťažnej výstavy v zdobení kraslíc Trebišovskí písanki. V župnom múzeu a Kultúrnom centre južného Zemplína v Trebišove môžete obdivovať viac ako 700 veľkonočných kraslíc. Vystavené sú holubie, slepačie, morčacie, husacie či pštrosie vajčká. Oko návštevníka potešia techniky zdobenia, od tradičných ako vosková batika či vyškrabovanie až po prelamovania a servítkovú techniku. Výstava je prístupná v Trebišove do 29. mája a od 29. apríla jej časť nájdete aj v Dome remesiel v Košiciach.

Príbeh hrdinky z kraja Dariny Štyriakovej

Je mladá, ambiciózna a najmä podnikavá žena, ktorá sa nebojí žiadnej výzvy. Darina Štyriaková (33) je snáď najznámejšia biotechnologička z východu, ktorej meno pozná aj katarský princ. Aj vďaka nej máme byť v Košickom kraji patrične na čo hrdí. Vďaka svojej snahe pomáhať životnému prostrediu a ekoinovácii technológií si preberie Čestnú cenu predsedu Košického samosprávneho kraja za rok 2021. Košičanka začala svoj ekopríbeh písať už pod srdcom svojej mamy. Bola geologičkou, ktorá často navštevovala bane. Darina pracuje ako výskumná pracovníčka na slovinskom národnom inštitúte stavebného inžinierstva, takisto je mentorkou v Beyond pre-accelerator pre študentov a mladých odborníkov. Je zakladateľkou a CEO startupu Ekolive a členkou prvej komunity

odborníkov na udržateľnosť Vyšehradskej skupiny zameranej na klimatickú neutralitu a stratégiu trvalo udržateľného rozvoja. So svojou mamou spoločne pracujú na svetovo unikátnej technológii, ktorá predstavuje ekologický prevrat v ťažobnom priemysle. Prináša riešenie pre životné prostredie kontaminované ťažkými kovmi, a to prostredníctvom biolúhovania (využitím baktérií) a nahradením pesticídov a chemických hnojív biohnojivom. „**Moja mama patrila medzi prvých vedcov na svete, ktorí začali s vývojom nových ekologických a biologických metód v oblasti ťažby nerastných surovín a čistenia životného prostredia.**“ Nemožno sa čudovať, že ju k profesii biotechnologičky priviedla práve mama. Darina vyštudovala geologické inžinierstvo na Technickej univer-

zite v Košiciach, získala doktorát v odbore hutníctvo kovov na Slovenskej akadémii vied, pričom už 15 rokov pracuje s biotechnológiami. Košičanka je takisto zakladateľkou startupu Ekolive. „**Ak by som laicky mala vysvetliť, čím sa zaoberáme, poviem, že máme baktérie, ktoré jednoduchým spôsobom a prírodným procesom zvetrávania dokážu vyčistiť minerály a z toho vyprodukovať super silné biohnojivo, ktoré výrazne zlepšuje rast rastlín a nahrádza pesticídy. Vďaka biohnojivu kvety dlhšie vydržia, kaktusy lepšie rastú, zemiakov máme dvakrát viac. Zároveň, tieto baktérie dokážu vyčistiť rôzne environmentálne záťaž, vyčistiť životné prostredie alebo aj recyklovať odpady, a to sa nazýva proces biolúhovania. Na ten máme európsky certifikát. Máme jednu z pätnástich ekoinovácií technológií v Európskej únii, no sme jediná firma na svete, ktorá niečo podobné robí. Biolúhovania sa robili už 50 rokov dozadu, ale s úplne iným druhom baktérií.**“ Aktívni sú hlavne v zahraničí. „**Čistíme v Nemecku, Slovinsku, Chorvátsku. Na Slovensku sme technológiu vyvinuli a teraz budeme radi, ak ju budeme môcť použiť aj tu, doma.**“ Piesok, ktorým sa Darina zaoberá, patrí medzi cenné suroviny. „**Svet totiž čelí globálnej pieskovej kríze. Po vode je najpoužívanejšou surovinou. Piesok z púšte však nemožno použiť, keďže obsahuje isté kovy. My to však môžeme zmeniť. Prevádzky máme hlavne v Chorvátsku, projekty rozbiehame aj v Dubaji. Pre katarského princa sme z púštného piesku už takisto robili isté pokusy. Je teda možné, že vďaka našej technológii bude aj púštny piesok užitočný.**“ Košičanka trávi mnoho času v zahraničí. Na Košice však nedá dopustiť. „**Je to, jednoducho, môj domov,**“ dodáva s úsmevom. A čo hovorí na Čestnú cenu predsedu Košického samosprávneho kraja za rok 2021? „**Každé ocenenie je pre mňa pocta a zadosťučinenie. Som rada, ak niekto dokáže oceniť inováčné technológie. Vďaka tomu sa dokážeme dostať viac do povedomia. Naša firma je známa na európskych univerzitách či centrách, ale doma nie. Dúfam, že to zmeníme.**“

Košický kraj udelí ocenenia za rok 2021

Vyhlasenie verejných ocenení Košického samosprávneho kraja už tradične sprevádza aj slávnostný galaprogram. Veľkolepý galavečer sa bude konať 23. apríla v štátnom divadle v Košiciach. Živé vysielanie z oceňovania si budete môcť pozrieť aj z pohodlia svojho domova, vysielané bude na facebookovej stránke Košického samosprávneho kraja od 16.00 hod. Oceňovaní jednotlivci a kolektívy svojou tvrdou a poctivou prácou dosiahli mimoriadne výsledky a úspechy, pričom sa o prezentáciu košickej župy doma aj v zahraničí. Z nášho kraja pochádza množstvo šikovných, inšpiratívnych ľudí, ktorým patrí verejné poďakovanie. Všetkých 15 osobností a 6 kolektívov si zaslúži náš obdiv aj poďakovanie. Medzi ocenenými nájdeme širokú škálu profesií. Od právnikov, lekárov, hercov cez vizionárov až po spevákov a športovcov. Cenu Košického samosprávneho kraja za rok 2021

si prevezme napríklad aj viac ako 90-ročný profesor a právnik Jozef Suchoža za osobitne významný prínos pre rozvoj Košického kraja a vynikajúce výsledky vo vedecko-vzdelávacej činnosti. „**Netúžil som nikdy po tituloch ani po oceneniach. Samozrejme, je to motivačné a vždy to poteší. Som rád,**“ povedal. Cenu predsedu Košického samosprávneho kraja za rok 2021 z rúk predsedu Rastislava Trnku preberie napríklad maliar, ilustrátor kníh a autor dokumentárnych filmov Zoltán Nagy za osobitný prínos a rozvoj samosprávneho kraja, za dlhoročné vynikajúce tvorivé činy v umeleckej činnosti, ako aj za spoluprácu s Kultúrnym centrom Medzibodrožia a Použia pri zvelaďovaní kultúrnych hodnôt. Z Čestnej ceny predsedu Košického samosprávneho kraja za rok 2021 sa môže tešiť režisér a dokumentarista Peter Kerekes, vizionár a zakladateľ spoločnosti Antik Telecom Igor Kolla,

ktorý stojí za projektmi smartcity, inteligentná domácnosť, bikesharing či herečka Beáta Drotárová. „**Ocenenie, ktoré získam, je ocenenie mojej práce. Každé vyznamenanie a úcta, ktorú vám niekto prejaví, je cenné. Divadlo je moja láska a ja verím, že si ešte nejaké postavy zahrám,**“ dodala. Podobne ako minulý aj tento župa udelí špeciálne ocenenie - Historická osobnosť regiónu. Ocenenie sa udeľuje „in memoriam“ osobnostiam, ktoré svojim celoživotným prínosom významne ovplyvnili historický vývoj v Košickom kraji. Tento raz cenu získal Ján Borodáč za založenie Východoslovenského národného divadla v Košiciach v povojnových rokoch ako druhého národného divadla na Slovensku a za výchovu celej generácie umelcov divadelných súborov činohry, opery a baletu v košickom divadle.

Pri Košiciach sme navrtali geotermálnu vodu

Voda v Čižaticiach má teplotu viac ako 123 stupňov.

Košický samosprávny kraj ukončil vrtné práce na geotermálnom vrte v Čižaticiach v okrese Košice-okolie. Za dva mesiace sa župa podarilo dostať do hĺbky 2 704 metrov, kde geotermálna voda dosahuje teplotu 123,6 stupňov Celzia. „Podľa štúdie využiteľnosti geotermálneho zdroja sme odhadovali, že teplota vody sa v tejto lokalite pohybuje od 60 do 100 stupňov. Výsledky vrtných prác však napokon výrazne prekonalí naše očakávania. Zdroj s teplotou vyššou ako 123 stupňov nám otvára nové možnosti, ako využiť geotermálne bohatstvo, ktoré v našom kraji máme,” povedal predseda Košického samosprávneho kraja Rastislav Trnka. Vrtné práce sa v Čižaticiach začali v novembri, v prvej etape boli zrealizované prípravné práce

malou vrtnou súpravou do hĺbky 30 metrov. Začiatkom februára ju nahradila veľká vrtná súprava s 36-metrovou teleskopickou vežou. Na vrte pracovalo denne 12 ľudí, do aktuálnej hĺbky sa dostali za 60 dní. Z Čižatic vyviezli celkovo 1 500 ton odvráteného materiálu. Zdroj geotermálnej vody dosiahol kraj o mesiac skôr, než bol odhadovaný termín prác. „Vodu s teplotou vhodnou na realizáciu akvaparku sme dosiahli už v hĺbke približne 2 000 metrov, avšak z dôvodu otvorenia geotermálneho kolektora, teda zdrojovej horniny v čo najväčšej možnej šírke bolo vhodné vrtať hlbšie,” povedal Stanislav Jacko z Ústavu geovied Fakulty Baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií Technickej univerzity v Košiciach, ktorá vykonáva na

prácami odborný dozor. Župa má teraz pred sebou práce na „oživení vrtu”, tak, aby geotermálny zdroj bolo možné čo najlepšie využiť. Nasledovať budú tzv. intenzifikačné práce a hydrodynamické skúšky. Z ich výsledkov budú stanovené konkrétne vlastnosti hornín aj geotermálnej vody, na základe čoho bude možné určiť konkrétne využitie vrtu. Už teraz je však jasné, že vrt je využiteľný. „Primárne sme tento geotermálny vrt začali realizovať pre účely akvaparku, na čo by nám stačila teplota vody do 50 stupňov, čo sme už dosiahli. Teplota, ktorú má geotermálny zdroj aktuálne, by sme chceli využiť aj na geotermálnu elektrárňu, výrobu vodíka, či na čiastočné vykurovanie mesta Košice,” dodal Trnka.

Priority poslancov KSK

Aké sú Vaše úspechy ako poslanca KSK v tomto volebnom období, čo sa Vám podarilo presadiť alebo zrealizovať?

Renáta Lenártová

nezaradená poslankyňa - Hlas

Ako poslankyňa a zároveň lekárka vnímam mimoriadne citlivo, že ani za 5 rokov pôsobenia súčasného vedenia KSK sa nepodarilo nájsť systémový nástroj na komplexné riešenie mnohých polikliník v Košickom kraji, pritom práve poliklinická časť zdravotníctva je jednou z kompetencií Košického samosprávneho kraja. Budovy sú po stránke energetiky a obnovy zastarané, priestory nevyhovujúce a lekári odchádzajú práve v čase pandémie. Do budúcnosti by som si priała, aby vedenie KSK viac spolupracovalo aj s opozičnými poslancami, pretože mnohokrát práve odhodnotenie politických tričiek vedie k spoločnému osahu pre občanov.

Ján Mihalečko

SMER-SD

V čase pandémie bolo pre mňa najdôležitejšie pomôcť obyvateľom kraja pri ochrane ich zdravia, najmä presvedčaním mojich pacientov o nutnosti očkovania. Pozitívne hodnotím zriadenie veľkokapacitných očkovacích centier KSK aj výjazdového očkovacieho autobusu, vďaka ktorému sa zaočkovali hlavne starší občania z odľahlejších oblastí kraja. Som rád, že sa zrekonštruoval most v Strážskom a dúfam, že v blízkej budúcnosti dôjde aj k rekonštrukcii mosta na Zemplínskej šírave a výstavbe cyklotrasy Zalužice - Lúčky. V tomto volebnom období sa dokončila rekonštrukcia kaštieľa Zemplínskeho múzea v Michalovciach. Netreba zabúdať ani na životné prostredie, kde treba naďalej pokračovať v „Programu obnovy krajiny“ so zameraním na vodozádržné opatrenia. Naďalej treba vytvárať podmienky pre malé a stredné podnikanie a zlepšovať životné podmienky našich občanov.

Michal Kravčík

OĽaNO, SaS, KDH, NOVA

Vojna na Ukrajine a z toho vyplývajúca neistá budúcnosť zabezpečovania kľúčových komodít bude predmetom veľkého záujmu expertov, analytikov i politikov. Ak sa teraz vyberieme v marci do poľa, prinesieme len prach. Pred niekoľkými dekadami sme domov prišli zablatení až po uši - bolo viac vody. Viac vody v krajine znamená viac vypestovaných potravín aj lepší energetický potenciál vodných tokov. Je ho možné dosiahnuť tak, že dažďovej vode vytvoríme podmienky, aby vsakovala do pôdy, zvyšovala zásoby podzemných vôd aj prietoky v období sucha. Ak by sa zrealizoval program obnovy krajiny na celom území Slovenska, tak ako plánuje KSK, sumárne zvýšenie minimálnych prietokov by sa dosiahlo takmer 100 m³/s. Energetický potenciál vodných tokov by sa zvýšil o viac ako 200 MW. Tieto zdroje by mohli využívať lokálne komunity, ktoré by nezaťažovali centralizovanú energetickú sústavu a energetickí stratégovia by mohli orientovať verejnú politiku tak, aby sme znormalizovali cenu energie.

Rada starostov a primátorov KSK

V posledný marcový deň sa v Košiciach zišla Rada starostov a primátorov Košického samosprávneho kraja v rámci pravidelných stretnutí s predsedom KSK. Rada totiž slúži ako stály, odborný, poradný, koordinačný a iniciatívny orgán župana, a to v oblasti regionálneho rozvoja, rozvoja smart regiónu, cestovného ruchu či spolupráce pri organizovaní podujatí v kraji. Má 20 členov, po dvoch zástupcov má každý z okresov Košického kraja, pričom členom je aj predseda, tajomník či štyria členovia menovaní predsedom. Predmetom posledného rokovania bola informácia o iniciatíve župy na zmenu volebného systému volieb NR SR.

Predseda tiež predstavil program podpory kraja na rozvoj vodovodov a kanalizácií. Košický samosprávny kraj rokuje s Východoslovenskou vodárenskou spoločnosťou ohľadom spolupráce zameranej na pomoc obciam, ktorým chýba vodovod alebo kanalizácia, no majú napr. rozpracované projekty na ich výstavbu. Podľa údajov, ktoré KSK spracoval, v Košickom kraji je ešte 10 percent obcí, ktorým chýba verejný vodovod a až 65 percent obcí bez napojenia na verejnú kanalizáciu.

Rada starostov a primátorov KSK sa začala schádzať ešte v roku 2019 v rámci výjazdových rokovaní k novému programovému obdobiu využívania fondov z Európskej únie pre roky 2021 - 2027 a k možnostiam zapojenia samospráv do nových výziev. Kraj na týchto stretnutiach informoval zástupcov obcí a miest o zmenách, ktoré prinieslo nové programové obdobie aj o podmienkach pre žiadateľov. Potreby obcí a miest boli zároveň zapracované do Územnej stratégie kraja, ktorá zahŕňa rozvojové plány a zámery.

Miesta v Košickom kraji, na ktorých sa budete cítiť ako v zahraničí

Nemusíte ani prekročiť hranice Košického kraja, aby ste sa cítili ako v zahraničí. Obdivujte zámky ako vo Francúzsku, alebo zažite toskánsku romantiku na Tokaji.

Slovenské Toskánsko na Tokaji

Na Dolnom Zemplíne v Košickom kraji sa rozprestiera čarovná vinohradnícka oblasť. Vidieť a zažiť Toskánsko je snom každej romantickej duše. Človek ako keby na chvíľu utiekol z reality a ocitol sa na mieste, ktoré je plné harmónie. Prechádzať sa po vinných révach, ochutnávať lahodné víno, a pritom sledovať zelené kopce zaliate slnkom môžete však aj na Slovensku. Tokaj je oblasť, kde sa rozprestierajú malebné dedinky a žije množstvo srdečných ľudí. Tajomstvá Tokaja

sú ukryté medzi ôsmimi obcami – Slovenské Nové Mesto, Viničky, Malá Trňa, Veľká a Malá Bara, Černochovej, Veľká Trňa a Čerhov. Spoznajte ich aj vy a vychutnajte si chuť Tokaja plnými dúškami. Je ideálnym miestom pre romantické výlety, rodinné dobrodružstvá, športové výzvy alebo firemné teambuildingy.

Letohrádok Dardanely ako francúzsky zámok

Nedaleko Spišskej Novej Vsi sa nachádza jeden z najreprezentatívnejších kaštieľov nielen v Košickom kraji, ale na celom Slovensku. Hovoríme o pôvodne renesančnom kaštieli a letohrádku Dardanely v Markušovciach. Nahliadnite do rozprávky a cíťte sa ako na čarokrásnom zámku

Herlianský gejzír

Zádielska dolina

vo Francúzsku. Nahliadnite do aktuálnych výstav a expozícií v kaštieli rodu Máriássy v Markušovciach spoločne s prehliadkou francúzskeho parku a jedinečnej expozície klávesových hudobných nástrojov v letohrádku Dardanely. Pôvodný renesančný kaštieľ, ktorý neskôr prebudovali v rokokovom štýle, postavili tunajší zemepáni (Máriássovci) v 17. storočí. Letohrádok Dardanely zasadal postaviť v 18. storočí Wolfgang Farkaš Máriássy. Letohrádok mal slúžiť len na jeden účel. Bol postavený pre rakúskeho cisára Jozefa II., ktorý sa mal zastaviť na Spiši a ubytovať sa v Markušovciach. Nakoniec tam však nikdy nedorazil. Uprednostnil Paríž, kde vraj išiel riešiť manželské nezhody

svojej sestry Márie Antoinetty a jej manžela Ľudovíta XVI.

Gejzír ako na Islande

Košický kraj sa môže pyšiť európskym unikátom, ktorý sa nachádza 25 kilometrov od Košíc. Hovoríme o Herlianskom gejzíre, ktorý nám môžu závidieť aj na Islande. V intervale 34-36 hodín pravidelne ukazuje svoje 25-minútové prírodné divadlo. Výška erupcie gejzíru je až do 22 metrov. V roku 1987 bol herlianský gejzír vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku. Prečo je taký unikátny? V

Lom Beňatina

porovnaní s inými svetovými gejzíromi je studený, čo je považované za vzácnosť. Teplota mineralizovanej vody sa pohybuje v rozmedzí od 14 do 18 stupňov Celzia. Ak pridete skôr môžete si čakanie spríjemniť v historickom parku.

Zádielska dolina ako Grand Canyon

Zádielskej doline trvalo viac ako milión rokov kým vznikla. Mnohým pripomína Grand Canyon a my to môžeme len potvrdiť. Patrí medzi najatraktívnejšie miesta v Košickom kraji a jednoznačne môžeme povedať, že ide o najkrajšiu oblasť v Slovenskom kráse. V kročít do tejto tiesňavy, ktorá vznikla erozívnou činnosťou potoka Blatnica, je ako vstúpiť do iného sveta. Cesta je miestami široká len 10 metrov a vápencové bloky dosahujú výšku aj 400 m. Nепrehliadnuteľný je najmä skalný útvar Cukrová homoľa, ktorý je zároveň najvyšším na Slovensku. Dosahuje výšku 105 metrov.

Beňatina ako Plitvické jazerá

Plitvické jazerá patria medzi najnavštevovanejšie pamiatky v Chorvátsku. Nachádza sa tam okolo 140 vodopádov a 20 jaskýň. Voda v jazerách obsahuje toľko vápnika, že jazerá vyzerajú ako pomaľované azúrovou farbou. Známe sú aj tým, že sa tam natáčali dobrodružné príbehy Karla Maya, ktoré poslúžili ako kulisa vo filme Poklad na striebornom jazere. V Košickom kraji síce Vinnetoua nenatáčali, ale pokojne by mohli. Pri obci Beňatina v okrese Sobrance sa nachádza úžasný travertínový lom. Na ťažbu vápenca slúžil približne štyri desaťročia. Po ukončení ťažby sa následne na povrch vytlačila spodná voda, ktorá vytvorila krásnu prírodnú scenériu, často prirovnávanú k ikonickým Plitvickým jazerám v Chorvátsku. Toto romantické miesto sa postupom času stalo vyhľadávanou lokalitou turistov i rekreatantov.

Jar v znamení kultúry

Nové ročné obdobie prináša do prírody novú silu, do krajských kultúrnych stánkov zas nové výstavy a prvé koncerty. Nenechajte si ujsť novinky v kultúre, ktoré vás príjemne prekvapia a potešia.

18. 4. 2022 o 18.00 hod. Veľkonočný koncert na Veľkonočný pondelok

Letohrádok Dardanely v Markušov-

ciach počas sviatkov ožije. Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi pripravuje koncert, na ktorom vystúpi sólistka opery Štátneho divadla Košice Myroslava Havryliuk, finalista súťaže Zem spieva Denis Zjatic, na klavíri ich bude doprevádzať Júlia Grejtáková. Letohrádkom zaznejú melódie od svetových autorov ako Gounod, Dvořák, Rossini či Händel.

22. 4. 2022 Zemplínske múzeum v Michalovciach

Slávnostné otvorenie dlho očakávanej národopisnej expozície na vás čaká na Zemplíne. Prinesie aj zaujímavý

pohľad na ľudové tradície regiónu. Stálou súčasťou expozície budú aj mnohé interaktívne prvky. V deň otvorenia čakajú na návštevníkov sprievodné aktivity a tvorivé dielne.

29. 4. 2022 Gemerská knižnica P. Dobšinského v Rožňave

Chcete si oddýchnuť? Vyrazte na Gemer, čaká tam na vás otvorenie knižnej oázy a zážitkového chodníka, ktorý je pripravený na svojich prvých čitateľov. Okrem exteriérového komunitného priestoru je pripravené aj pokračovanie náučného chodníka s literárnou tematikou.

Zmena programu je vyhradená a závisí od aktuálnej epidemickej situácie. Viac informácií nájdete na webových stránkach a sociálnych sieťach kultúrnych organizácií Košického samosprávneho kraja.

Súťaž s tajničkou

Milí lúštitelia, správnu odpoveď z tajničky nám pošlite e-mailom na tlacove@vucke.sk do **30. 4. 2022**. Vyhrať môžete termosku s hrnčekmi a meteostanicu. Účastníci prihlásením sa do súťaže a splnením podmienok dávajú KSK svoj súhlas so spracovaním osobných údajov, ktorými sú poskytnuté identifikačné údaje účastníka súťaže (meno, priezvisko, e-mail, adresa trvalého pobytu, telefónne číslo). Tieto osobné údaje budú spracované výlučne na účely realizácie súťaže a odovzdania výhry. Výhercovia z predchádzajúceho čísla: **Jarmila Zatrochová, Margita Jamnická**.

Čajové plantáže sú na Srí Lanke od polovice 19. st. Najkvalitnejší čaj je v horách, kde rastú kríky pomalšie a čaj je aromatickejší. Najkvalitnejšie sú však (tajnička) lístky rastliny.

Autor: Juraj Mitošinka	vťahlo do seba	krorá sa dá zúročiť	Anna (dom.)	značka pre dalton	týkajúci sa ujmy	Pomôcky: Eustach, diol, hot, AAP, oak	šepot (poet.)	EČV Komárna	skratka Vysokej školy obchodnej	spôsob usporiadania riadkov	tvrdé suché pečivo
vzadnej časti						zaškvŕčanie (zried.) namotáva					
1. časť tajničky											
pestrý papagáj				zmeták ozdobný izbový kvet				dub, po anglicky ochrnutie časti tela			
čínske ženské meno			lorisovitá poloopica Klub slov. turistov					EČV Dun. Stredy osobné zámeno			
týkajúca sa očka							postranné časti mužské meno				
Pomôcky: ara, Lo, potto, Uni, potos	zaručený trňaj na kusy					Ernest (dom.) dvojmocný alkohol					obliecť (kniž.)
skratka pre detto					hromotne skratka magistra farmácie						
solmi-začná slabika			opi sa (expr.) tlač. ag. Austrálie					skratka pre a dato orgány sluchu			
llona (dom.)				horúci, po anglicky existuje				etruská bohynia rímske číslo 600			
2. časť tajničky											
páperie						mať vôľu, mieniť					